

[Landbrugsministeren]

Jeg vil gerne takke alle ordførerne for den overmåde velvillige behandling, forslaget har fået.

Jeg kan sige til den socialdemokratiske ordfører, hr. Henning Nielsen, at jeg håber, konsulenterne giver den rette rådgivning i alle forhold. Hvor godt det er i enkelte naturfredningsforhold, kan jeg ikke udtale mig om. En konsulent er jo en rådgiver. Den, der træffer den egentlige beslutning, er landmanden, og i miljø- og naturfredningsspørgsmål er det landmandens pligt selv at kende lovene. Så kan han selvfølgelig få rådgivning om, hvordan han skal klare sig inden for lovens rammer, men det er landmanden selv, der har pligt til at kende loven, det har konsulentten intet ansvar for.

Der er flere, der har været inde på spørgsmålet om konsulenttjenesten som helhed, og det er klart, at sådan som strukturændringen foregår i landbruget, er der behov for justeringer. Jeg skal sige så meget, at vi overvejer sammen med landbrugsorganisationerne at finde ud af, om den struktur, konsulenttjenesten har, er den rigtige i dag og i fremtiden. Som også hr. Ove Jensen var inde på, sker der en ændring, f.eks. den, at kvæget flytter til Jylland, og er den fordeling af kvægavlskonsulenter, vi har i øjeblikket, så rimelig? Er der måske for mange konsulenter på øerne og for få i Jylland? Det er et spørgsmål om placering af numrene, og jeg kan sige, at der er ca. 1.015 konsulentnumre og godt 800 assistentnumre, men derudover har landbruget også finansieret egne konsulenter, fordi den støttede konsulentstab ikke er stor nok.

Med hensyn til spørgsmålet fra fru Inger Harms takker jeg for, at man synes, denne EF-ordning er nyttig og tilfredsstillende. Det er rart, at man erkender, at der også kommer gode ting dernedefra.

Spørgsmålet om samarbejde med arbejdsformidling og de socio-økonomiske konsulenter foregår, efter hvad jeg har fået oplyst, ganske udmærket, men det er muligt, at det ikke fremgår af en statistik, for det arbejde, disse konsulenter udfører, er jo tværgående og tager sig af hele den økonomiske side, hvis man skal etablere sig eller afvikle, og ved en afvikling er det klart, at arbejdsformidlingen kommer ind, fordi man skal skaffe de pågældende over i andet erhverv. Derfor er det ganske naturligt, at der er et samarbejde

de mellem arbejdsformidlingen og konsulenterne, ellers kan opgaven ikke løses.

Jeg skal sige som min konklusion vedrørende konsulenttjenesten, at vi vil se på, om den er i overensstemmelse med de moderne krav, der stilles i dag. For øvrigt kan jeg sige, at vi har måske ikke været opmærksomme på, at ved nicheproduktioner har vi ingen konsulenttjeneste, fordi den, vi har, er gearet til de traditionelle produktioner. Derfor skal vi måske se på, om vi kan tilfredsstille det behov, der nu bliver for at udvikle andre produktioner end de traditionelle, men det vil jeg gøre nærmere rede for til sommer eller til efteråret, for da vender vi tilbage til denne sag.

Men tak for tilslutningen til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 59:

Forslag til folketingsbeslutning om udarbejdelse af en finansieringsreform for landbruget.

Af Bjørn Westh (S), Gade (SF) og Ole Vig Jensen (RV) m.fl.

(Fremsat 15/1 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Som det allerede blev sagt under forespørgselsdebatten den 5. april 1984, er regeringen ikke afvisende over for at drøfte en finansieringsreform for landbruget.

Landbrugets finansieringsforhold og eventuelt nye finansieringsformer er vel belyst i

[Landbrugsministeren]

betænkninger og i besvarelse af spørgsmål fra folketingets landbrugs- og fiskeriudvalg. På grundlag af de mange sagkyndige analyser, der er gennemført om indekslån og beslægtede konstruktioner, må det umiddelbart være opfattelsen, at de modeller, som ligger til grund for forslaget til folketingsbeslutning, ikke er en hensigtsmæssig løsning på landbrugets finansieringsproblemer.

Forslaget er efter min opfattelse kompliceret. Det indfører basis- og landbrugslån, der er lån med delvis indeksering. Det bringer nye obligationstyper på kapitalmarkedet. Obligationer af den foreslåede type vil blive mødt med usikkerhed, og det kan påvirke kursen. Landmanden må med andre ord betale en risikopræmie, og der er endvidere risiko for, at der opstår nye tynde serier med de resultater, som deraf kommer. Også dette kan give den låntagende landmand problemer.

Forslaget er baseret på, at landmænd skal kunne optage 30-årige eller til dels stående lån inden for 75 pct. af handelsværdien. Så kan man spørge: er det denne form for hjælp, landbruget har brug for? De seneste års erfaringer med den nuværende lånegrænse på 70 pct. taler ikke for en forhøjelse af realkreditlånegrænsen.

Det er vel også et spørgsmål, om landbruget virkelig har brug for en mulighed for yderligere gældsætning. Burde man ikke snarere stræbe efter en reduktion af landbrugets gæld, efter en forøgelse af egenkapitalen? Det er i den sammenhæng interessant at se, at et flertal i folketinget har været enig i, at landmænd med en gældsprocent på 60-65 under normale omstændigheder er i en sådan situation, at der er grundlag for at yde hjælp efter gældssaneringsloven. Er det så hensigtsmæssigt, at landbruget finansierer op til 75 pct. af aktiverne med lange lån? Er der ikke snarere behov for at bringe overensstemmelse mellem landbrugsaktiverne levetid og finansiering? Er det rimeligt i dag, at man udstrækker 75 pct. af lånemassen til 30-årige lån, når man ved, at inventar i bygninger nedslides på 10 år? Maskiner og andet forældes hurtigere. Så skal man låne en kapital på 30 år. Er det hensigtsmæssigt?

Hvilke landmænd - det er mit næste spørgsmål - kan så hjælpes? For landmanden, der skal investere, er forslaget efter min opfattelse unødvendigt. Disse landmænd har

i dag mulighed for at optage indekslån, og de vil ved at finansiere investeringerne med en blanding af indekslån og traditionelle lån kunne nå en lånsammensætning, der faktisk ganske svarer til de foreslåede kombinationslån.

Erfaringerne siger noget om behovet for indekslån. Der er optaget i alt omkring en halv snes indekslån til finansiering af investeringer i landbruget, siden det blev indført - var det ikke i 1982? Jeg tror, det nominelle beløb er ca. 15 mill. kr.

Vil man hjælpe landmændene i økonomiske vanskeligheder ved en refinansiering? Det er det næste spørgsmål, vi kan stille. Det må for det første fastslås, at de landmænd, der er i økonomiske vanskeligheder, fordi de ikke kan bære en positiv realrente af deres gæld, efter min opfattelse ikke kan hjælpes ved den foreslåede finansieringsreform. For de hårdest belastede landmænd er tiden løbet fra ombytning af lån. De har behov for en sanering, de skal have nedbragt gælden. Det er derfor, regeringen har foreslået gældssaneringsloven forlænget, og det er blevet vedtaget, hvad jeg siger tak for.

Der siges i Danske Husmandsforeningers rapport, som skal danne grundlag for finansieringsreformen, at en finansiering med de nye kombinationslån vil medføre en rentelettelse fra 20 til 10 pct. Denne vurdering må bero på en misforståelse, eller også er det regnet ud på et tidspunkt, der ikke er relevant i dag, for som følge af kurstigninger, der er indtrådt i det seneste år i hvert fald, er det blevet dyrt at omprioritere lån fra højrenteperioden. Dette indebærer, at den umiddelbare rentelettelse med forslaget som udgangspunkt ikke er 10 procentpoints, men højst ca. 5-7. Her kan man se: penge har penges pris.

Det må i øvrigt antages, at en stor del af de landbrugere, der kunne tænke sig at refinansiere deres lån, hvis forslaget vedtages, allerede får tilskud efter rentesaneringsloven.

Det kan også nævnes, at en omprioritering med de nye lånetyper kræver de efterstående panthaveres samtykke i hvert enkelt tilfælde, og det er ikke givet, at dette samtykke vil blive givet, medmindre der virkelig er tilstrækkelig friværdi, således at man kan tage den indekseringstilskrivning, der vil finde sted.

Ser man på, om loven er rentabel for landmændene, afhænger svaret selvfølgelig af

[Landbrugsministeren]

skatteevnen. Vi har set i forskellige betænkninger, at har man ingen skatteevne, er der en likviditetsfordel ved disse lån.

Forslaget her må imidlertid hvile på den klare forudsætning, at basislån og landbrugs-lån fritages for realrenteafgift. Begge lån er reelt udtryk for en blanding af indeksslån, der er realrenteafgiftsfri, og traditionelle lån, der ikke er realrenteafgiftsfri. Det er klart, at der ikke er tale om rene indeksslån, og det er derfor også klart, at lånene ikke efter den gældende lovgivning kan være realrenteafgiftsfri. Det er dér, subsidieelementet ligger.

Forslaget forudsætter altså en grundlæggende ændring af realrenteafgiftsloven, der kan skabe præcedens for konstruktionen af andre kombinationslån alene med det formål at undgå realrenteafgiften. Man kunne tænke sig den lille fidus at sige: kun 10 pct. tilskrives, så er det indeksslån, og så har man realrenteskattefriheden. Og så har vi vældige muligheder for mange kombinationer med provenutab for staten til følge. Derfor er det interessant at se, at socialdemokratiet, der er med i forliget om realrenteafgiftsloven, også er medforslagsstiller.

Som allerede nævnt kan landmanden efter forslaget opnå en rentelettelse på 5-7 procentpoints under gældende kursforhold. Så kan man sige: hvorfra kommer denne rentelettelse, og hvem betaler den? Det gør i al enkelhed statskassen, krone for krone, et provenutab svarende til 5-6 pct. af det nye lån. Hertil kommer så den umiddelbare rentelettelse, der fremkommer ved den delvise indeksering senere, som skal betales af landmanden selv gennem opskrivning af lånet.

Ved en omlægning fra traditionelle obligationslån til realrenteafgiftsfrie obligationer af den nye type vil provenutabet beregnet efter de gældende realrenteafgiftssatser være ca. 50-60 mill. kr. pr. milliard obligationer, og det svarer med andre ord ganske til den rentelettelse, ordningen kan medføre.

Der står så til sidst, nærmest en passant, i forslaget, at der skal gennemføres enhedsprioritering, og her rører man ved noget meget væsentligt i vort realkreditsystem, hvor vi har to slags prioritering: de 45 pct. for realkredit og for den specielle realkredit op til de 70 pct. Denne tolagsdeling mener jeg vi har haft gode erfaringer med, for når man skal så højt op som til 70 pct., skal der en vis eks-

pertise til at foretage vurderingen og sætte lån i ejendommen.

Endelig vil jeg sige, at jeg skal ikke tage stilling til, hvor hurtigt folketingsbehandlingen af dette beslutningsforslag, men det kan jo ikke gå så hurtigt. Jeg kan i hvert fald sige, at det ikke er muligt at overholde fristen, 15. februar 1985, hvis et forslag skal udarbejdes, for vi skal først konstatere, om beslutningsforslaget kan vedtages.

Men i forslaget er der altså indbygget en række ulemper, som man i hidtidige undersøgelser har advaret imod. Forslaget kræver en ændring af grundprincippet i realrenteskatteloven, og rentelettelsen betales af et provenutab for statskassen. Det foreliggende beslutningsforslag og de tanker om en finansieringsreform, som forslaget hviler på, giver således anledning til alvorlige betænkeligheder, men nu kan vi jo se, hvad udvalgets arbejde medfører.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg sige, at vi skal ikke have nogen lang diskussion om, hvorvidt datoen 15. februar 1985 kan overholdes som frist. Vi er indstillet på at finde en frist, der kan tilfredsstille regeringen, så den får en rimelig tid, bare vi er sikre på, at vi kan behandle lovforslaget i denne samling, og så vil vi i øvrigt bestræbe os på at gennemføre et hurtigt udvalgsarbejde, så ikke alene regeringen får rimelig tid, men også folketingsbagemfer får tid til at behandle lovforslaget færdig i denne samling.

Stavad (S):

Hvad er det for en udvikling, vi ønsker i dansk landbrug? Socialdemokratiets opfattelse er, at vi skal have flest mulige effektive brug også i den fremtidige landbrugsstruktur. Det ønsker vi af hensyn til beskæftigelsen, af hensyn til miljøet og af hensyn til, at de tyndt befolkede landområder fortsat kan være beboet. Derigennem kan vi bevare landsbymiljøerne, opretholde et rimeligt serviceniveau i landområderne og bevare den lokale brugs og købmand.

Når vi har den målsætning, må vi også tilbyde vilkår for landbruget, så man fortsat kan etablere sig som landmand og leve af indtægten fra landbruget. Vi må skaffe finan-

[Stavad]

sieringsformer, så unge kan købe landbrug uden at møde op med 1 mill. kr. i baglommen. Gør vi ikke det, vil der være færre og færre, som har økonomisk formåen til at etablere sig som landmænd. Resultatet vil så være, at de i forvejen største landbrug vil vokse sig større og større. Sker det, vil generationsskiftet blive endnu vanskeligere, og fjerneje med aktieselskaber lurar lige omkring hjørnet.

Det, som måske undrer mest, er, at partiet venstre i praktisk politik støtter denne udvikling. Derimod er det en udvikling, som det konservative folkeparti offentligt har sat op som et ønskemål. Er det også det, venstre vil? Vil venstre en udvikling, hvor fremtidens landmand bliver bestyrer for pensionskasser og forsikringsselskaber? Med en let omskrivning af en gammel revyviser kan man sige, at svaret må være: »Din mund siger nej, nej, men dine handlinger siger ja.«

Den finansieringsreform, som socialdemokratiet ønsker, vil derimod gøre det muligt for den unge landmand at etablere sig på sådanne vilkår, at han kan leve af bedriften, altså en meget mærkbar lettelse for landmanden i etableringssituationen. Finansieringsreformen kan yderligere være med til at sikre, at de mindste brug, som har behov for tillægsjord, kan få jordkøbsfinansiering på vilkår, som omgående kan være med til at forbedre landmandens økonomi, hvis det finansieres med de billige basislån. Herigennem sikrer vi, at de mindste brug, som vi kan forudse vil blive nedlagt, ikke får jorden solgt til de største landbrug, men at den jord er med til at gøre andre mindre brug store nok til at kunne fortsætte.

Endelig vil finansieringsreformen være et godt tilbud til mange landmænd om en gældsombytning. Jeg tror, at især mange såkaldte sølvbryllupslandmænd, som har for dårlig en indtjening, med en gældsprocent på 50-60, kan få en sådan økonomisk situation, at de kan fortsætte de sidste 5, 10, 15 år indtil pensionsalderen, hvis de får denne billige finansiering.

Som landbrugsministeren ofte har sagt, også her i dag, har penge penges pris, og derfor må landmanden give afkald på noget til gengæld for den billige finansiering, nemlig en del af den fremtidige værdistigning. Tager landmanden størst muligt basislån og størst muligt landbrugslån, vil det betyde, at

han til gengæld for en meget lav rente må afgive ca. 1/3 af den fremtidige værdistigning. Det er ikke nogen uoverskuelig modydelse. Vi kan vel snarere sige tværtimod.

Jeg vil gerne understrege, at vores finansieringsreform er et tilbud til landmanden, som han kan vælge at benytte eller lade være med at benytte, altså et helt frivilligt tilbud, som liberalister – hvis de stadig findes – må være meget tiltrukket af, da det forøger valgmulighederne.

Da det, vi behandler, er et beslutningsforslag på grundlag af husmændenes ønsker til en finansieringsreform, som efterfølges af et egentligt lovforslag, er der efter vores opfattelse ingen grund til noget egentligt udvalgsarbejde. Udvalgsarbejdet får vi, når lovforslaget senere i denne samling kommer til behandling. Derfor håber vi i socialdemokratiet, at vi meget hurtigt kan få forslaget vedtaget, så folketingset senere i denne samling kan gennemarbejde en finansieringsreform med baggrund i et lovforslag fra regeringen.

Må jeg føje til til sidst, da et af de væsentligste punkter i ministerens indsigelse var, at dette skulle være et brud på realrenteskatteforliget ... nå, det glæder mig, at ministeren ikke sagde det, for det ville jeg gerne gøre nogle bemærkninger til, hvis det havde været tilfældet. Jeg er glad for, at jeg har misforstået ministeren, og at ministeren og jeg er enige om, at det ikke er tilfældet.

Rønholt (KF):

I en periode, hvor EF-landbrugspriserne har vist en faldende tendens, og hvor udsigterne ikke er bedre, er det ikke rimeligt, at man tilbyder en finansieringsreform, som bygger på opskrivning af restgælden efter reguleringspristallet. Hvordan kan det i sig selv være et langsigtet middel, når man samtidig siger i udvalgsrapporten, at det er uden interesse for folk uden skatteevne? Det kan ikke være et langsigtet mål i sig selv at skabe en reform, som aldrig giver skatteevne.

Jeg har godt set tabellerne i forslaget til reform, som peger på, at der i visse tilfælde kan være fordele for folk med en skatteprocent på 40, men hvem har en marginalbeskatningsprocent på 40? Den findes ikke i det nuværende system. Det er et teoretisk forslag, og det er et politisk forslag, som skal

[Rønholt]

dække over en økonomisk politik, der skabte problemer op til regeringsskiftet.

Realkreditsystemet, som vi kender det i dag, har ikke overlevet sig selv, når blot vi får den reelle rente ned på det niveau, vi tidligere har kendt. Det bedste middel til at få en lavere rente er en sund økonomisk politik. Der er kun to måder, man kan sætte renten ned på i forhold til markedskræfterne: enten ved at give statstilskud eller ved at give afkald på en værdistigning. Forslaget bygger for så vidt på begge principper. Man har jo i forvejen indekslån. De bliver bare ikke benyttet. Man har haft jordrentelån. Så sent som i sidste uge var der en udsendelse i radioen, hvor lyttere kunne spørge politikere. En dame fra Sorøegnen var ked af, at hun ikke havde benyttet sig af lejligheden til at skifte, dengang muligheden forelå. Hendes jordrente var steget fra 12.000 kr. i 1960 til 97.000 kr. i år. Det er ikke en måde at finansiere et sundt erhvervsliv på.

Vi har også haft og har stadig væk finanslån. Dengang man havde en inflationsfremmende politik, blev folk så forskrækkede, da de så virkningerne af en opskrivning af restgælden hvert år, at det tog to år efter regeringsskiftet, før man atter vandt gehør for indførelse af finanslån til landbruget.

Jeg synes, at man går meget let hen over problemet: hvad med efterstående panthavere? Man kan forestille sig banker og andre kreditorer, som skal stå efter en belåningsgrad på 75 med en tilskrivning af restgælden hvert år! Hvordan vil kreditorerne, de efterstående panthavere, vurdere den situation? Jeg tror, jeg kender svaret: de vil sige nej tak, I må søge jeres restfinansiering klaret andre steder.

Man henvender sig til en økonomisk svag gruppe, og det må vel være dem, der har den højeste gældsprocent. Hvis de samtidig har optaget lån i højrenteperioden med 20 pct.s kontantlån og med en belåningsgrad på 70, så vil konvertering til almindelige lån i dag betyde, at de får en gældsprocent på 100. Man kan altså ikke under disse omstændigheder overhovedet refinansiere. Nej, det, der er behov for, er en forøgelse af egenkapitalen og bedre henlæggelsesmuligheder. Det er ikke rimeligt, at man skal forære aktiverne væk til kreditorerne.

Det havde været interessant her at høre af det radikale venstre, der er medforslagsstiller,

hvordan provenutabet kan indpasses i den vedtagne finanslov.

Det konservative folkeparti kan ikke støtte dette forslag.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg kan ikke nå at tage fat i de mange påstande, hr. Rønholt kom med, i en kort bemærkning, men der er en enkelt, jeg håber vi kan få aflivet allerede her i starten af debatten, nemlig at disse lån kun er interessante for folk uden skatteevne.

Jeg mener, at hr. Rønholt var med i de forhandlinger, vi førte hos landbrugsministeren, hvor ministeren dokumenterede over for os alle sammen, i hvert fald ministerens embedsstab – jeg har papirerne på mig, hvis hr. Rønholt er i tvivl – at hvad enten skatteprocenten er nul eller 45, så er det en fordel at benytte disse lån. Da hr. Rønholts parti igennem regeringens bebudede forslag om en skattereform og socialdemokratiet er enige om, at vi bør lave en virksomhedsskatteordning for landbruget, så at den indtjening, der er i landbruget, og som ikke bliver trukket ud til forbrug, skal beskattes på samme niveau som aktieselskaber, kan vi vel konstatere, at det med de beregninger, landbrugsministeren har leveret, er et redskab, som vil være interessant for stort set hele det danske landbrug, også landmænd med en høj indtjening, for jeg går ikke ud fra, at man trækker hele beløbet ud.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Hr. Rønholt siger, at det ikke er rimeligt at opskrive restgælden. Det kan man da sagtens postulere, men hvad er det, kriseramte landmænd har gjort? De har jo selv opskrevet deres restgæld, de har selv belånt inflationen for overhovedet at kunne blive ved deres landbrug. Der var mange flere, der havde lukket butikken, hvis ikke den mulighed havde været til stede. Så man kan ikke sige, at hvis vi undlader at gennemføre dette, så bliver der ingen opskrivning af restgælden.

Med hensyn til spørgsmålet om forøgelse af egenkapitalen er det klart, at vi alle sammen kan være enige i det, hr. Rønholt siger. Men i første omgang drejer det sig om, at

[Larsen-Ledet]

folk kan blive ved deres landbrug. Der er masser af mennesker, der er i farezonen, og det er vigtigt, at vi får skabt sådanne vilkår, at de kan overleve denne krise. Det kan på mange måder være rigtigt med en egenkapital med skatteforansaltninger osv., men det er ikke problemet for de kriseramte landmænd.

Med hensyn til det radikale venstre og finansloven er det vores opfattelse, at det, vi taler om her, ikke får virkning på finansloven for indeværende år.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Blot lige til hr. Stavad: det er rigtigt, at det er påvist, at det kan være interessant for folk med beskeden skatteevne, men det er ud fra den forudsætning, at man ignorerer den del af restgælden, der tilskrives basislånene, for den forfalder kun ved ejerskifte.

Til hr. Larsen-Ledet: ja men vi bliver nødt til at se på, at der med hensyn til de investeringer, der bliver lavet, er samklang mellem løbetid og levetid. For nogle år siden var det ikke ualmindeligt, at en landbrugsejendom bestod af 80 pct. fast ejendom og 20 pct. løsøre. Sådan ser en landbrugsejendom ikke ud i dag. Det er måske kun halvdelen, der udgøres af den faste ejendom, og af den del er bygningernes nedslidning væsentlig større i dag, end den var tidligere. Man kan altså ikke på lang sigt konsolidere sig ved at opskrive restgælden, mens produktionsapparatet ganske langsomt går til grunde på grund af forældelse.

Det er rigtigt nok, at der er en gruppe, der stadig væk er ramt, men vi har endnu ikke set virkningerne af de hjælpeforanstaltninger, der er blevet gennemført, senest den rentesaneringslov, der blev gennemført sidste år, og vi kan vel ikke komme uden om, at vi også fremover vil se en strukturtilpasning i landbruget i lighed med alle andre fremstillingserhverv.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg skal ikke være den, der smider med sten efter hr. Rønholt, fordi han ikke har forstået de beregninger, der er kommet fra landbrugsministeriet, for jeg erkender, at det

er vanskelige ting. Nu har jeg den fordel at have en baggrund i pengevæsenet og at have arbejdet meget med de ting.

Jeg må sige til hr. Rønholt, at de beregninger, der er lavet i landbrugsministeriet, har taget indfrielsen af basislånet med. Det vil hr. Rønholt kunne få bekræftet enten hos landbrugsministeren eller hos landbrugsministerens embedsmænd nede i hjørnet. Så jeg vil anbefale hr. Rønholt at kigge på det endnu en gang, for hvis hr. Rønholt har et forkert udgangspunkt, så er der måske grundlag for, at vi kan samles om disse ting. Det synes jeg ville være positivt.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Under en tilsvarende debat for 14 dage siden i Sønderjylland, hvor formanden for Danske Husmandsforeninger, Chr. Sørensen, deltog, indrømmede han til sidst, at det er et forslag beregnet for landmænd uden skatteevne, og som aldrig får skatteevne. Jeg er ked af at komme med disse afsløringer.

Jeg vil godt minde om, at statens jordbrugsøkonomiske institut i sine beregninger heller ikke finder det hensigtsmæssigt med denne form for finansiering.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg kan forstå på det sidste, hr. Rønholt sagde, at han ikke selv har prøvet at regne på det. Hvis hr. Rønholt selv havde prøvet at regne på det, ville han opdage, at der faktisk også er store ydelseslettelser i dette for landmænd med 70 pct. i marginalskat, og at deres gældsprocent samtidig vil være faldende, mens de har et sådant lån. De sidste år som landmand, hvor man har en stor skatteevne, og hvor man stort set kun betaler afdrag på sine kreditforeningslån, har man jo ikke særlig stor glæde af et rentefradrag, da der næsten ikke er renter tilbage af gælden, og derfor vil der også i den sidste del af en låneperiode med en høj marginalskat blive en ydelseslettelse for landmanden.

Vores beregninger viser, at på et lån på 1,75 mill. kr. vil der være en ydelseslettelse det første år på 83.000 kr. Går man op til 45 i skatteprocent det fjerde år, vil der være en ydelseslettelse på 32.000 kr. i det forslag, vi

[Bjørn Westh]

kommer med her, i forhold til traditionelle lån. Der vil efter år 11 med en beskatningsprocent på 70 være en ydelseslettelse på ikke mere end 2.300 kr., men der vil år 30 være en ydelseslettelsesforskel på 60.600 kr. Mens dette foregår, falder gældsprocenten på ejendommen, ikke til nul procent som ved et traditionelt lån, men fra 70 pct. til 16 pct.

Der er altså ydelseslættelser hele vejen igennem, størst i starten og til sidst, og så er der faldende gældsprocent, voksende friværdi hele vejen igennem, selvfølgelig ikke så meget, som der ellers ville have været, men så har man fået ydelseslettelsen, så man kan foretage en opsparing.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg må erkende, at jeg nu har lidt mere lyst til at smide med sten efter hr. Rønholt. Det er ikke rimeligt, det er ikke fair at benytte en udtalelse på den måde, hr. Rønholt gør det på i den diskussion, vi er inde i her – vedkommende er ikke til stede og har ikke mulighed for at tage ordet – når man står med dokumentation og tal, som siger det modsatte. Det er ikke rimeligt. Det er i hvert fald unfair over for Chr. Sørensen fra Danske Husmandsforeninger.

Derfor vil jeg godt spørge landbrugsministeren: vil landbrugsministeren bekræfte, at de tal, vi har fået i notatet fra november 1984, og hvor der er regnet på en situation med nul i skatteprocent og med 45 i skatteprocent, viser, at det er en fordel, at de indeholder indfrielsen af basislånet? Det bliver jeg nødt til at spørge landbrugsministeren om, når hr. Rønholt skaber tvivl om det. Jeg mener ikke, der er nogen som helst tvivl, men jeg vil bede landbrugsministeren om at bekræfte, at de oplysninger, der er givet her, er korrekte.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Hvis hr. Stavad påstår, at det står i papirerne, så er det selvfølgelig rigtigt. Men det, det drejer sig om, er, at man tager fejl af den diskussion. Man taler om likviditetslettelse. Likviditetslettelse sker, det er rigtigt, i de første 5-7 år. Det, det drejer sig om, er en gårds bedrift i løbet af 30 år, og dér mener jeg ikke at hr. Bjørn Wesths vurdering af de tal er korrekt. Hans vurdering er rigtig nok, men

jeg mener ikke, at man kan se det ud fra den synsvinkel.

Det, det drejer sig om ved landbrugsvirksomhed, er ikke, at gælden opskrives hele tiden. Det, det gælder om, er, at gælden nedskrives. Det er det, der er perspektiv i. Det er også derfor, jeg kan sige som svar til hr. Larsen-Ledet: det, der reddede de landmænd, var, at de kunne belåne en værdistigning, der var sket. Det kan de ikke efter indeksslånene, for så fyldes der op hele tiden, og derfor kommer de i vanskeligheder.

Så jeg synes, vi skal afskære denne detaljediskussion, for det er ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig om, hvorvidt det ene princip er bedre end det andet. Hvis princippet havde været så fantastisk godt, så undres jeg over, at næsten alle de 10 landmænd, som jeg nævnte før, der har fået indekslån til investeringer, har indfriet dem; der er kun 2 tilbage. Hvorfor anvender de andre industrier ikke indekslån i større udstrækning? Det er jo ikke et spørgsmål om, hvad man mener i folketinget politisk, teoretisk. Det er et spørgsmål om, hvad der er praktisk anvendeligt. Indekslån har vi jo haft ved finanslån, og der er åbenbart mange, der har haft udmærkede erfaringer med finanslån. Det er også den fineste form for indekslån.

Jeg kan bekræfte de tal, der står i landbrugsministeriets papir, de er selvfølgelig korrekte, man skal bare fortolke dem på den rigtige måde.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Jeg vil bare advare en lille smule imod, at vi slår hinanden alt for meget i hovedet med tal og procenter og med, hvad der står i forskellige dokumenter, altså fører en for teknisk præget diskussion. Det får vi rig lejlighed til under udvalgsarbejdet.

Når nu hr. Stavad henviser til et dokument, vi har fået i landbrugsministeriet under tidligere drøftelser – det var i november måned – så kan jeg ikke bare mig for at citere fra det samme dokument, hvor der f.eks. står om indeksslån:

»Til gengæld for de lavere ydelser vil der imidlertid med kombinationslånet (basislånet) være forbundet en restgæld efter 30 år, som ved en årlig opskrivning på f.eks. 4½

[Ivar Hansen]

pct. udgør 936.000 kr. Det oprindelige lån var 250.000 kr.«

Det er vel nok det, der er den væsentligste anke imod indeksslåneordningen, at det er fuldkommen uoverskueligt for låntager efter en ret lang periode.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Landbrugsministeren siger, at gælden vokser. Det er ikke rigtigt, set i nominelle kroner i hvert fald. Jeg påpegede før – bl.a. fordi der i vores kombinationslån er tale om indeksslån, hvor der betales afdrag på en del af det, og andre lån, hvor der også betales afdrag, og så er der indeksslån, hvor der ikke betales afdrag – at landmandens gældsprocent er faldende år for år, og at landmandens friværdi er voksende år for år. Det er det, man skal vurdere det ud fra. Og så skal man lade være med at prøve at forskrække med den sorte hånd, eller hvad det var, landbrugsministeren var ude på.

Jeg tror, at boligministeren – han er her jo – vil kunne bekræfte, at indeksfinansiering inden for boligsektoren har været til fordel både for lejerne og for samfundet. Der er altså nogle fordele i det system, der er værd at samle op også for landbruget, og det er såmænd bare det, vi arbejder på.

Landbrugsministeren undrer sig så meget over, at der ikke er flere, der har benyttet lånene. Det er måske, fordi de ikke har været tilpasset så godt, som de er her. Dette er jo udarbejdet sammen med husmændene, i øvrigt også med landboungdommen. Men det er måske også, fordi landbrugsministeren og andre gør alt, hvad de kan for at lægge indeksslåne for had, og fordi man beder landbrugskonsulenter om at gøre det samme.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Der er i forslaget fra husmandsforeningerne indbygget en sikring mod det, landbrugsministeren fremfører her. Som man erindrer, er det kun halvdelen af landbrugets handelsværdi, der kan optages af de regulerede lån, og for disse lån er det kun henholdsvis to tredjedele og tre fjerdedele af inflationen, der bliver reguleret og ikke betales løbende. Dermed er det kun 36 pct. af en eventuel inflati-

on, der reguleres over gælden på de to slags lån. Landmanden har altså fortsat ca. to tredjedele af en eventuel inflationsgevinst til styrkelse af egenkapitalen og til forbedring af konsolideringen.

Ivar Hansen (V):

Det er rigtigt, at vi fra venstres side sidste forår under landbrugsdebatten i april måned gav tilsagn om en fordomsfri drøftelse af landbrugets finansieringsvilkår, og sådanne drøftelser mener jeg også at vi har ført i de forskellige partier, også socialdemokratiet og det radikale venstre, i tiden siden da.

Men jeg vil gerne tilføje, at vi ikke på noget tidspunkt har givet løfte om, at denne holdning ville munde ud i et tilsagn fra vor side om at støtte et forslag af den karakter, som antydes i nærværende beslutningsforslag fra de tre partier.

Vi har hele tiden, også under den pågældende landbrugsdebat sidste år, udtrykt stor skepsis over for indeksslån i landbruget, og jeg vil gerne sige, at den skepsis ikke er blevet mindre efter de drøftelser, som har fundet sted siden da. Lad mig nævne en del begrundelser, som i det væsentlige er en understregning af det, landbrugsministeren allerede har sagt.

For det første kan de landmænd, der skal investere, allerede nu bruge en indeksslåneordning. Det er nævnt, at det kun er sket i ganske få tilfælde, og det må jo have en forklaring. Det kan efter min opfattelse kun have den forklaring, at en sådan låneordning af mange grunde ikke nyder tillid i landbrugskredse.

For det andet er det – jeg ved godt, at hr. Stavvad benægter det – efter de oplysninger, jeg er i besiddelse af, i hvert fald en uimodsigelig kendsgerning, at for landmænd, der har skatteevne, er den væsentlige del af den fordel, der måtte være ved indeksslån, væk. Det kan vi komme tilbage til under udvalgsarbejdet – og få meget nøjere beregninger stillet op.

For det tredje: for økonomisk vanskeligt stillede landmænd er tiden i virkeligheden løbet fra ombytning af lån. Det er blevet nævnt. Den er blevet for dyr. Det, de har brug for, er en sanering af deres gæld, at få en del af gælden væk. De skal have denne gæld nedbragt. Derfor er der jo også sket

[Ivar Hansen]

det, som landbrugsministeren har nævnt, at gældssaneringsloven, der er af betydning for denne kategori af landmænd, er blevet forlænget.

Så er der spørgsmålet om, hvem der skal betale dette. Det er nogle vældige økonomiske og finansielle troldmænd, der er forslagsstillere her. Den rentelettelse på fra 5 til 7 procentpoints, der kan blive tale om, betales jo i realiteten af staten gennem et provenutab samt af landmanden, der gennem årlige tilskrivninger – indeksring må man vel sige – til restgælden kommer til at betale for den lavere ydelse.

Jeg mener, at indekslån er yderst vanskelige at skønne over; det har jeg tidligere været inde på. Hvad der skyldes, når der er gået 20–30 år, er det helt umuligt at bedømme. Man kan opstille forskellige beregningsmodeller, men efter det, vi har set hidtil, vil det ikke være urimeligt eller usandsynligt, at en landmand skylder indtil flere gange lånets hovedstol i kroner og øre.

Delvis indeksfinansierede obligationslån forekommer i sig selv betænkelige. De giver usikkerhed og efter al sandsynlighed lave kurser. Og så er det i høj grad et spørgsmål, om det er muligt at fritage dem for realrenteafgift i henhold til den gældende lovgivning herom.

Jeg vil gerne stille det spørgsmål, om det er nye lånemuligheder, landbruget har brug for. Burde vi ikke i stedet for drøfte, hvordan vi kan mindske erhvervets gæld gennem en forøgelse af egenkapitalen, bl.a. ved de forslag, regeringen har stillet i forbindelse med skattereformen, altså en anden form for virksomhedsbeskatning, de forslag, vi har stillet om indførelse af en konjunkturreguleringsfond, i det hele taget forslag, der kan forøge kapitaldannelsen i landbruget?

Forslagsstillerne mener, at landmændene gerne giver afkald på en del af værdistigningerne til fordel for en lav rente, men jeg vil gerne spørge: hvordan gik det egentlig med værdistigningen, dengang der var en sådan? Da var der et flertal i folketinget, der sørgede for en hård beskatning heraf. Hvordan er det gået med friværdierne i de senere år? For de fleste er de pist væk. Det er situationen.

Virkningerne af regeringens generelle økonomiske politik har allerede givet en væsentlig omkostningsletelse, også for landbruget. Derfor er det vigtigt, at den linje fortsætter.

Vi er helt klar over, at landbrugets omkostningsniveau fortsat er meget følsomt. Derfor er der klart fortsat behov for en målbevidst økonomisk og politisk indsats.

Jeg er tilfreds med, at hr. Bjørn Westh sagde, at 15. februar ikke er nogen hellig dato i denne forbindelse. Vores opfattelse er også, at vi får brug for et langt udvalgsarbejde. Vi må nu igennem en grundig udvalgsbehandling med en nøje belysning af alle konsekvenser, og de er mange og yderst usikre, hvilket er en yderligere grund til, at vi ikke her i dag kan sige ja til, at der af regeringen fremsættes forslag på dette område.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Må jeg sige til hr. Ivar Hansen, at vi forestiller os, at udvalgsarbejdet foregår i forbindelse med det egentlige lovforslag, hvor vi har alle de oplysninger, vi har behov for, at udvalgsarbejdet altså ikke foregår under beslutningsforslaget. Jeg er da tilfreds med, at hr. Ivar Hansen ikke siger nej til forslaget i dag. Han kan altså heller ikke sige ja, kan jeg forstå.

Så vil jeg gerne stille et spørgsmål: når det nu er så vanskeligt at skønne over, hvordan det vil gå med indeksobligationer, er det så ikke lige så vanskeligt at skønne i dag for et obligationsudstedende institut, hvilken kurs det skal tage for det papir, det giver som lån i dag? Hvis der er så stor usikkerhed, når man skal skønne vedrørende indeksobligationer, er den så ikke endnu større, når et realkreditinstitut i dag skal sige: den betaling skal vi have for dette lån de næste 30 år? Vil realkreditinstituttet ikke i dag sikre sig gennem en lav kurs og en høj rente, at det i hvert fald ikke kommer til at betale for den usikkerhed, der råder de næste 30 år, så at landmanden derfor betaler en større risikopræmie? For jo mindre indeksring der er, jo større er realkreditinstituttets usikkerhed.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Vi må jo vide, hr. Bjørn Westh, hvad det er, regeringen skal fremsætte forslag om til sin tid. Det lød, som om vi lynhurtigt skulle have dette beslutningsforslag vedtaget ved to behandlinger og så kunne tage den egentlige

[Ivar Hansen]

detaljerede behandling, når der er fremsat et lovforslag.

Jeg vil nu med al respekt for husmandsforeningernes forslag – det ligger jo i beslutningsforslaget, at lovforslaget skal bygge på den model – med al respekt for det debatoplæg – det er vel dets karakter – sige, at både regeringen og vi andre har mange gode grunde til at stille en masse spørgsmål, også under behandlingen af dette beslutningsforslag, for at blive klar over, hvad konsekvenserne egentlig er, og hvad det er for en model, man egentlig skal anvende, når det kommer til stykket, for at være på nogenlunde sikker grund. Så jeg tror, at det bliver et udvalgsarbejde også om dette beslutningsforslag, der ikke kan afsluttes lige med det samme. Men det får vi jo alt sammen at se.

Hr. Bjørn Westh omtaler de nuværende lån, de traditionelle lån, i forhold til indeks-lån. Dertil vil jeg gerne sige, at det, hr. Bjørn Westh og forslagsstillerne mener at kunne tilbyde landmændene, tilsyneladende er penge til en særlig lav pris, uden at der ligger nogen hund begravet, uden at der er nogen usikkerhed, og uden at man senere støder på en række vanskeligheder.

Det, jeg mener skal stå lysende klart for de landmænd, der måtte begive sig ind i en låneordning af denne karakter, er, hvad jeg har sagt et par gange, at det er fuldkommen uoverskueligt, hvad der skyldes på det pågældende lån, når der er gået 20–30 år, og at det er fuldkommen uafklaret, hvilke problemer det i øvrigt vil give i forhold til et generationsskifte og i forhold til andre kreditorer i ejendommen.

Gade (SF):

Jeg har forstået på hr. Ivar Hansen og hr. Rønholdt, at de i hvert fald ikke har tænkt sig at tage imod dette tilbud, men så er det jo godt, at det kun er et tilbud.

Landbrugsministerens kommentar om, at penge har penges pris, synes jeg er en interessant udtalelse af en landbrugsminister, som administrerer så mange tilskud og endog rentetilskud. Det var måske ikke en sådan landbrugsminister, der skulle hævde så hårdnakket, at penge har penges pris. Han administrerer jo rent faktisk som landbrugsminister en række beløb, som koster noget andet end nogle andre penge.

Jeg vil citere fra en artikel i bladet Sparekassen for november 1984, hvor professor ved handelshøjskolen Niels Christian Nielsen giver følgende karakteristik af de nuværende finansieringsforhold i landbruget:

»Indtil slutningen af 1970erne kunne selv de dårligste overleve, ofte samtidig med et stort privatforbrug, og fra slutningen af 1970erne gik selv de bedste nedenom og hjem.

Landbrugets problem i efterkrigsperioden er ikke de mange kriser og konkurser. Tilbagevendende kriser er uundgåelige med det nuværende finansieringssystem og med den inflationsperiode, som efterkrigstiden i det store og hele har været. Problemet med konkurserne er ikke det store antal, men den ujævne fordeling.

Indtil slutningen af 1970erne kunne man leve og ofte leve godt blot ved at eje jord og mursten, og efter slutningen af 1970erne var det lige ved, at rub og stub blev ramt af den økonomiske krise. Et finansielt system med sådanne konsekvenser kan ikke anses for et godt finansieringssystem.«

Det er en rammende karakteristik af systemet, og dermed skulle der også være argumenteret klart for behovet for et andet finansieringssystem. Det er en ganske anden beskrivelse af virkeligheden end den, vi har hørt her fra hr. Rønholts og fra hr. Ivar Hansens side.

I SF har vi i snart mange år peget på behovet for en helt anden måde at finansiere landbruget på. Vi har påpeget, at det nuværende system er med til at skabe den meget store spredning i landbrugets indtægter, og vi har peget på, at nødvendige miljøforanstaltninger – vi skal jo i morgen drøfte nitratforurening, hvor SF vil kræve en betydelig stærkere indsats – skal ses i sammenhæng med landbrugets økonomiske vilkår. Vi har sagt, at vi hellere ser et landbrug, der kan betale skat, end et landbrug, der beklager sig over skat. Og vi har fremsat forslag om en helt anden landbrugspolitik, hvor der stilles billige lån til rådighed for landbruget mod, at hele værdistigningen inddrages.

Det er vigtigt at slå fast, at hvis man ønsker, at fremtidens landbrug skal bestå af et betydeligt antal bedrifter af forskellig størrelse, som husmandsforeningernes rapport taler om, så kan det kun lade sig gøre ved, at

[Gade]

landbruget finansieres til en lavere rente end højteknologiske industrivirksomheder.

Husmandsforeningernes tværpolitiske Udvalg, hvor Ib Bjørn Poulsen har deltaget på SFs vegne, har i sit forslag til en fremtidig finansiering lavet et kompromis mellem forskellige interesser. I SF står vi ved dette kompromis, hvilket ikke betyder, at der ikke er ting, vi ønsker bedre. Især vil jeg påpege, at SF gerne vil have inddraget en betydelig større del af kapitaliseringen, som kan følge i kølvandet på forslagets realisering.

Forslaget er et klart brud med det mønster, jeg skitserede før, og med dets realisering vil en række – det lægger jeg vægt på – unge, dygtige landmænd kunne få lov til at vise, at de i kraft af dygtighed og indsigt kan drive landbrug, i stedet for at man kun lægger vægt på øget egenkapital, i stedet for at det kun er dem, der er født med en guldklump i hånden, der får chancen. Derfor mener vi, at det er et godt forslag, som må nyde fremme i udvalget.

Det har været opmuntrende at se, at husmandsforeningerne har turdet tage dette initiativ, at de har turdet bryde med den tilsyneladende enighed, man har foregået befolkningen at der var i landbruget. Det har været klart for SF i mange år, at der er store interesse modsætninger inden for landbruget. Derfor har vi været meget glade for det initiativ, husmændene har taget, og vi står ved det kompromis, SF under udvalgsarbejdet har medvirket til.

Larsen-Ledet (RV):

Jeg vil gerne indlede med at udtrykke stor tilfredshed med, at det nu omsider er lykkedes at formulere et forslag til en finansieringsreform for landbruget, som anviser nye veje til et forbedret finansieringssystem for landbruget. Det er min opfattelse, at der er optræk til bred opbakning i folketinget. Det er jo ikke første gang, vi her i salen skal diskutere landbrugets finansieringsforhold, men det er første gang, vi har et forslag på folketingets bord, som har gode chancer for at føre til et konkret resultat.

Det er også på høje tid. Strukturen i dansk landbrug vil udvikle sig helt forkert, hvis vi ikke sørger for, at der åbnes for en bedre finansiering af de almindelige familiebrug. Vi har allerede i en årrække været vidne til en

alt for stærk tendens til koncentration i landbruget, ikke mindst inden for den animalske sektor. Det er en udvikling, vi i det radikale venstre er meget skeptiske over for, dels fordi en fortsat koncentration af husdyrene på store enheder vil fjerne produktionsgrundlaget fra de almindelige familiebrug, dels fordi der knytter sig en række alvorlige miljøproblemer til en sådan koncentration af husdyrene.

Endelig vil en fortsat koncentration af produktionen i landbruget medføre, at det selveje, som alle i landbruget sætter meget højt og gerne vil være med til at værne, simpelt hen ikke vil kunne opretholdes. Allerede i dag ser vi en række eksempler på, at de store husdyrproducenter benytter sig af finansieringsformer, som hidtil har været fremmede for landbruget, og som alvorligt sætter spørgsmålstegn ved landbrugslovens selskabsbestemmelser. Jeg tænker her på aktie- og anpartsselskabskonstruktionerne, som ikke mindst inden for svinesektoren er ved at vinde frem, og som indebærer, at store kapitalinteresser uden for landbruget får mulighed for at overtage den økonomiske kontrol med en betydelig del af den animalske produktion i landbruget.

Vi vil gerne udtrykke vor misbilligelse af de nye former for selskabsfinansiering i landbruget. Det er noget, vi skal tage op i landbrugsudvalget for at se, om det ligger inden for rammerne af landbrugsloven.

Hele den udvikling, vi har set i dansk landbrug igennem en årrække, understreger behovet for, at vi nu får gennemført en finansieringsreform i landbruget, som igen kan gøre det attraktivt for de unge at søge en fremtid i landbruget som selvstændige på et almindeligt familiebrug. Som det er nu, er det meget svært – og alt for svært for de unge, der ikke har en kapitalstærk familie i ryggen – at komme i gang i landbruget på en forsvarlig facon, og det mener jeg ikke vi her i folketinget bare kan se på uden at gøre noget ved.

Det forslag, det radikale venstre har været med til at fremsætte, vil betyde en væsentligt forbedret mulighed for de unge, som står over for at skulle etablere sig i landbruget. Det er en af de ting i forslaget, som må få andre partier til at se velvilligt på dette forslag.

[Larsen-Ledet]

Men forslaget vil også have betydning for en lang række af de landmandsfamilier, som i dag sidder med meget dyre lån, og som ikke kan drage økonomisk fordel af det rentefald, der er sket i de seneste år. Efter forslaget tilbydes disse mennesker nu en mulighed for at refinansiere på en måde, som vil medføre en ikke ubetydelig likviditetslettelse.

Der er fra forskellig side rejst en del kritik af forslaget, fordi man ikke er vant til lån, hvor restgælden opskrives. Det er nyt inden for landbruget, og der er en frygt for noget, som er nyt, og som bryder med det gammelkendte. Jeg føler mig overbevist om, at hvis man vil tage sig tid til at sætte sig ind i det, der her er foreslået, så vil man være enig i, at der virkelig ikke er baggrund for den skepsis, der er udtrykt fra forskellig side.

Jeg har bemærket, at landbrugsministeren i efteråret i hvert fald var positiv over for forslaget og gav udtryk for, at det var et seriøst forslag. Landbrugsministeren udtrykte dog samtidig en vis bekymring for, om der var råd til at gennemføre forslaget, idet det er en forudsætning, at de låneformer, der her bliver foreslået, rent skattemæssigt behandles som indeksslån. Det er selvfølgelig vanskeligt at skønne, hvor stort et provenutab staten vil få i denne forbindelse, men jeg føler mig overbevist om, at det er noget, der kan holdes inden for rimelige rammer, og som også vil kunne tiltrædes af et betydeligt flertal her i salen.

I øvrigt mener jeg, det er fornuftigt at give landbruget en mere indirekte form for støtte end at blive ved med at udforme mere konkrete støtteordninger, som det har været nødvendigt i de seneste år. Vi ved, at en række af de foranstaltninger hjælper familier, men vi må sige, at de ikke har ændret de generelle vilkår i landbruget, og vi ser derfor nu, at der igen er optræk til, at antallet af tvangsauktioner i landbruget vil stige betydeligt i de nærmeste år.

Jeg vil gerne opfordre til, at man nu lader det partipolitiske og det ideologiske spilfægtteri ligge. Hvis man gør det og nøjes med at se nøgternt på sagen, tror jeg, at vi hurtigt og uden de store problemer vil kunne finde frem til en udformning af denne lovgivning, som kan sikre, at der står et bredt flertal bag den.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

VS har en dobbelt holdning til dette finansieringsforslag fra Husmandsforeningernes tværpolitiske Udvalg.

Vi mener, at der er nogle ting, der trækker i positiv retning, bl.a. at landbruget giver afkald på en del af værdistigningerne mod at få lån til en meget lav rente. Vi mener også, at indeksobligationer er en udmærket finansieringsform, for så vidt de da udstedes på markedsvilkår, det vil sige uden statslige subsidier. Forskellige udregninger har vist, at finansieringsforslagets delvise indeksslån vil være fordelagtige for landmænd med ringe skatteevne. Det synes vi er helt fint.

Vi er opmærksom på de problemer, landbruget har med finansieringen, de økonomiske problemer. Vi tror imidlertid ikke, at de løses ved dette forslag. For os at se er et af hovedproblemerne, at landbrugene har en for høj handelspris, som dels skyldes jordspekulation, dels overinvesteringer i forventning om fremtidige værdistigninger. Den måde, som etableringslån og lignende ydes på, presser også prisen i vejret.

I det beslutningsforslag, som er fremsat, foreslås renteafkastet fritaget for realrentebeskatning. Denne skattefritagelse kan jo kun betales af andre skatteydere, dvs. hovedsagelig lønmodtagere, og det kan vi ikke støtte.

I forslaget er der heller ikke gjort noget for at forhindre, at lånene kapitaliseres. Skønt vi har en forståelse for, at det er nødvendigt med en finansieringsreform, vil vi betinge os, at der tages forholdsregler over for jordprisstigninger som følge af statsstøtten, idet vi forudser, at de billige lån vil få ejendomsværdierne til at stige, så nye købere sidder i samme suppedas i løbet af nogle år, og så er vi jo lige vidt. Vi mener, at ejendomsværdistigningerne skal indefrysnes som offentlig prioritet i ejendommene.

For at få et landbrug med mindre nitratforurening er det nødvendigt at omstrukturere landbruget, og man kunne jo forestille sig, at en finansieringsreform også skulle knytte an til nogle betingelser om, hvilken type landbrug der kunne få støtte.

I rapporten fra det tværpolitiske udvalg peges på kapitalbehovet til bl.a. opfyldelse af miljøkrav og strukturændringer. I VS mener vi, at der må sættes mere på nogle ændrede dyrkningsmetoder for på den måde at løse nogle af de miljø- og strukturproblemer, der er i landbruget. Konkret kunne det ske ved,

[Elisabeth Bruun Olesen]

at en del af støtten til landbrugsforskning og konsulentvirksomhed blev overført til forskning og vejledning i økologisk jordbrug. Sker der ad den vej en nedsættelse af forbruget af gødning og gifte, vil omkostningerne efterhånden mindskes, og det samme gælder de problemer, vi kender med miljøforureningen. Produktionen ville naturligvis falde noget, men det ville så hjælpe på den overskudsproduktion, der er, og vi ville få produkter af en bedre kvalitet.

Konkluderende vil jeg sige, at VS vil ikke blokere for, at regeringen pålægges at udmønte dette beslutningsforslag i et konkret lovforslag, og at vor endelige stillingtagen til loven så må afhænge af, hvor meget den trækker i den rigtige retning, og hvor spiselig den bliver for os. Men den vil stadig væk være upiselig, hvis lånene kan kapitaliseres, og hvis vi ser en udhuling af realrentebeskatningen.

Arne Bjerregaard (KrF):

Der nedlægges vel dagligt 9–10 landbrug herhjemme, hvilket ikke mindst skyldes den tekniske udvikling, men også i høj grad manglende politiske initiativer samt de økonomiske og finansieringsmæssige forhold, som faktisk gør det umuligt for mangfoldige unge at søge ind i landbrugserhvervet.

Vil vi en bestemt udvikling for dansk landbrug, er dette efter min formening muligt ved at anvende forskellige styringsinstrumenter, selvfølgelig under forudsætning af bestemt politisk vilje hertil.

Instituttet for Fremtidforskning har ved Erik Juul Jørgensen i 1977 udarbejdet en rapport med titlen »Mulige udviklingslinier for dansk jordbrug til år 2000«. Heri anføres på side 97, stk. 6.7:

»Landbrugets struktur må antages at undergå fortsatte betydelige ændringer i perioden op til år 2000. Hvor mange ejendomme der vil være i år 2000, er afhængigt af den landbrugspolitik, der bliver gennemført i de kommende år, idet landbrugets fremtidige struktur er politisk meget styrbar.«

Klarere kan det vel ikke siges af en forsker: ikke udviklingen, men politikerne bestemmer, hvorledes dansk landbrug skal se ud i år 2000. Vil vi fastholde et alsidigt landbrug med mange ejendomsbesiddere i selv-

eje, er dette muligt. Vil vi derimod have store landbrug, er dette også muligt.

Jeg er ikke i tvivl om – og forskellige udtalelser bekræfter selvfølgelig dette – at storlandbrugere og visse politikere ønsker, at den nuværende udvikling frem mod stedse større brug skal fortsætte, og nogle ønsker det så sandelig ved at opheve gældende lovgivning som f.eks. lovgivning om sammenlægningsret af ejendomme osv. Herved kan de større brug blive endnu større og de små elimineres, og når dette er sket, er vejen åben for det, jeg frygter, nemlig indførelse af aktieselskabsformen i landbruget, som netop de samme ønsker, fordi generationsskifte i fremtiden for selvejende landbrug vil være umuliggjort.

Det er vel ikke bemærkelsesværdigt, at de samme kræfter til tider har klemt erhvervslivets selvejere ved bl.a. stædigt at fastholde en rentefradragsret, som netop, alt andet lige, ville fordoble og har fordoblet rentefoden.

Jeg har en fornemmelse af, at vi i sin tid imellem i hvert fald et flertal af partier herinde var enige i hovedlinjen i en fremtidig landbrugspolitik, som blev fremlagt i betænkning 775 af 1977, hvor der bl.a. side 62, sidste afsnit, står:

»Aktieselskabsformen kan indebære fordele, idet man ved anvendelse af denne selskabsform kan indgå nyfinansiering og gældsætning af ejendommen ved hvert ejerskifte. Udvalget kan imidlertid ikke anbefale aktieselskabsformen som alternativ besiddelsesform. Baggrunden for denne stillingtagen er en frygt for, at aktieselskabers mulighed for investering i landbrugsjord vil betyde store opkøb med henblik på inflationssikret kapitalinvestering. Endvidere vil aktieselskabsformen betyde, at kontrollen med, hvem der ejer den danske landbrugsjord, efterhånden umuliggøres. Ejendomsretten til jorden kan på den måde samles på relativt få hænder gennem opkøb og koncentration af aktiebidsidelser.«

På samme side i samme betænkning skrives i tredjesidste afsnit:

»Udvalget har lagt vægt på, at selvejet sikrer en langsigtet interesse i opretholdelse af ejendommenes produktionskapacitet. Endvidere begunstiger selvejet under den hidtil gældende landbrugslovgivning en bedriftsstruktur med et relativt stort antal brug. Dette medfører en spredning af ejendomsretten

[Arne Bjerregaard]

og bidrager til en spredning af befolkningen og den erhvervmæssige aktivitet over hele landet.«

Altså netop hvad vi i kristeligt folkeparti, og, har jeg fornemmet, i andre partier har ønsket.

Vil vi have landbrug med mange små, mellemstore og store brug med selveje, kræver det initiativer. Vil vi arbejde os frem imod store landbrug, kræver det, at vi afholder os fra initiativer.

Kristeligt folkeparti mener om nærværende forslag, at det ikke løser selvejerlandbrugets finansieringsproblemer, og som sådant kan partiet ikke støtte forslaget.

Dog må jeg sige for egen regning, at jeg mener forslaget vil give mulighed for, at nuværende landbrugere kan blive i erhvervet, ligesom det vil give nye unge større mulighed for at konkurrere med velkonsoliderede større landbrugere i købsituationen og dermed være med til at forsinke en udvikling frem mod den aktieselskabsform, som en vis gruppe, en stadig større gruppe, stadig væk ønsker.

Jeg havde dog ønsket mig en langt større reform, idet min opfattelse stadig er, at mange brug af forskellig størrelse ville give den produktionsmæssige fleksibilitet, som muliggør udnyttelse af fremtidens globale landbrugspolitik. Jeg er altså ikke enig med forslagsstillerne, idet jeg finder reformforslaget svagt og for beskedent. På den anden side ville jeg, efter hvad jeg hidtil har sagt gennem 8 år, sætte mig ud over almindelig hæderlighed, hvis jeg gik imod forslaget.

Ove Jensen (FP):

De partier, som har fremsat dette beslutningsforslag, har selv igennem årene, i øvrigt sammen med de nuværende regeringspartier, ved forskellig lovgivning systematisk ødelagt landbruget.

De nævnte partier har over skattelovgivningen, ved indkomstskatter, kapitalvindingskatter, jordskatter og særskatten tømt landbruget for kapital. Det har selvfølgelig medført, at landbruget har måttet optage store lån for at klare sig. Samtidig er der ført en ansvarsløs økonomisk politik, der fik renten til at stige over 20 pct. De nævnte partier behøver i hvert fald ikke at være i tvivl om, hvem det er, der har ødelagt landbruget, og

hvis de skulle være i tvivl om det, kan jeg godt tilføje, at det har de selv. Og for at være helt sikker på at få landbruget ødelagt har de samme partier i samme periode lagt en dyne af restriktioner ned over landbruget, restriktioner, der har gjort det umuligt for landbruget at udvikle sig på en naturlig måde.

Efter at man således har tømt landbruget for kapital, kommer man nu med dette forslag om en finansieringsreform for landbruget. Hvis man tror, at man ved at vedtage en lov, der inddrager eventuelle fremtidige værdistigninger til staten, kan hjælpe landbruget, så er der meget, der tyder på, at det endnu ikke er gået op for de nævnte partier, hvori landbrugets problemer består.

Landbruget skal befries for alle snærende restriktioner om bopælspligt, uddannelseskraft, forbud mod sammenlægninger, forbud mod selskabseje osv.

Landbrugserhvervet skal som alle andre erhverv i et bredt samfund være åbent for alle. Dernæst skal skattetrykket lettes for landbruget. En nedsættelse af indkomstskatten vil have stor værdi for landbruget. Ikke alene ved landmændenes egne skattelettelser, men i høj grad også ved, at en skattelettelse vil kunne holde lønudgiften nede på landbrugets følgeindustrier, slagterier osv., hvorved forarbejdningens udgifter vil blive mindre; og en lavere udgift til forarbejdningen af landbrugets produkter vil selvfølgelig give en betydelig højere afregningspris til landmanden. Hvis man virkelig ville hjælpe landmanden, skulle man selvfølgelig straks ophæve landbrugets urimelige jordskatter. Man skal holde op med ved enhver lejlighed at pålægge landbruget nye økonomiske byrder som f.eks. de miljøkrav, der skal diskuteres i morgen, hvor man vil pålægge landbruget en udgift på 3.500 mill. kr.

Det er sorgeligt, at et udygtigt folketing har ødelagt et dygtigt erhverv, og en gennemførelse af dette forslag vil i hvert fald ikke være en retningsplan for landbruget.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg forstod, at hr. Ove Jensen var af den opfattelse, at restriktioner var af det onde, næsten uanset hvor og med hvilken begrundelse de findes, og at hr. Ove Jensen var tilhænger af frihed, derunder stor valgfrihed.

[Stavad]

Derfor vil jeg spørge hr. Ove Jensen, om ikke hans liberale holdning i modsætning måske til, hvad der er tilfældet hos dem, der kalder sig liberale, er så stor også i denne sammenhæng, at fremskridtspartiet ikke vil forhindre det, hvis der er landmænd, som ønsker at få dette tilbud, denne mulighed, ud fra en filosofi om, at det er et helt frivilligt tilbud. Det er godt, at der er stor frihed til at vælge imellem flest mulige løsninger, og derfor vil jeg spørge hr. Ove Jensen, om ikke den grundlæggende holdning, som kom til udtryk i hr. Ove Jensens ordførertale, betyder, at fremskridtspartiet ikke vil stemme imod det beslutningsforslag, som ligger her.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Som det forhåbentlig fremgik af mit indlæg, tror fremskridtspartiet ikke på, at dette forslag vil have nogen som helst gavnlig indflydelse på landbruget, og vi tror ikke på, at det vil være til nogen som helst hjælp for landbruget.

Dernæst kan jeg tilføje, at fremskridtspartiet jo, som det sikkert også fremgik af mit indlæg, ønsker størst mulig frihed. Vi er modstandere af alle de restriktioner, man har lagt på landbruget, vi er modstandere af, at landbruget ikke kan udvikle sig frit ved, at landmændene kan drive deres brug, som de ønsker det, f.eks. hvis de ønsker at drive det i form af selskabsejede brug osv. Men da vi ikke tror på, at dette forslag vil hjælpe, ville der jo ikke være megen fornuft i at stemme for forslaget.

Jeg vil da gå så langt som til at sige, at da vi på et tidspunkt drøftede indekslæneordninger til boligbyggeriet, var partiets principielle opfattelse, at hvis der var nogle, der efter vores opfattelse var så dumme at de ville optage indekslån, så for vores skyld ingen alarm.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg forstår udmærket på hr. Ove Jensen, at hr. Ove Jensen ikke personlig tror på denne ordning. Det er vi to uenige om. Men jeg forstod også på hr. Ove Jensen, at hvis der skulle være mennesker i landbruget, som mener, at de kan forbedre deres personlige situ-

ation ved at vælge denne her mulighed, så ville hr. Ove Jensen og fremskridtspartiet ikke være det parti, der forhindrede, at disse mennesker fik den valgmulighed. Og jeg konkluderede faktisk på baggrund af hr. Ove Jensens slutbemærkning, at hr. Ove Jensen var mest stemt for, at fremskridtspartiet i hvert fald ikke ville være det parti, der forhindrede dette forslag ved at stemme imod.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Nu behøver fremskridtspartiet ikke at have hr. Stavad til at konkludere på fremskridtspartiets vegne. Fremskridtspartiet vil vurdere dette forslag til folketingsbeslutning i sin helhed. De ting, som hr. Stavad nævnte, er jo bare en del af forslaget. Som jeg har sagt tidligere, og som jeg vil gentage, tror vi ikke en døjt på, at dette forslag vil have nogen som helst gavnlig indflydelse på dansk landbrugs fremtid.

Bjørn Westh (S):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne. Jeg vil selvfølgelig især gerne sige tak til de ordførere, der har udtalt sig positivt om det beslutningsforslag, som de tre partier står bag ved, og som er udarbejdet på baggrund af husmandsforeningernes forslag.

Vi er selvfølgelig kede af, at regeringssamarbejdet binder kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne til at gå imod forslaget. Jeg kan forstå på dagens aviser, at centrumdemokraterne egentlig går ind for forslaget, og at de har været så uenige om, hvordan de skulle opføre sig her i salen, at partiet, selv om det er så stort, at det har 4 ministre, ikke har kunnet præstere en ordfører i denne sag. Men jeg tager det alligevel som udtryk for, at der er en positiv indstilling til forslaget, og at der i virkeligheden, hvis der var en fri afstemning, også ville være et betragteligt flertal for det.

Jeg vil også gerne sige tak, fordi VS siger, at der er positive ting i forslaget. Jeg forstår også, at VS har nogle kritiske synspunkter over for det, nogle synspunkter, som jeg egentlig på mange måder godt forstår, bl.a. at det jo ikke er hensigtsmæssigt at lave nogle ordninger, der lader sig kapitalisere. Hertil kan man sige, at hvis det skulle ske i dette tilfælde, så skulle det også være blevet en

[Bjørn Westh]

meget stor succes, men det må vi diskutere hen ad vejen.

Spørgsmålet efter denne debat må vel også være: hvad vil regeringen egentlig? Regeringen taler om, at dette her ikke er godt nok og der skal en helt anden form for sanering af landbrugets økonomi til. Der er mange landmænd, der er truet af tvangsauktioner, og der er mange landmænd, der har negativ konsolidering. Men regeringen foretager sig ingenting, og det kunne da så være interessant at spørge: hvad vil regeringen egentlig foretage sig i den situation, vi står i?

Landbrugets situation er vel den, at de enkelte landbrug bliver dyrere og dyrere, bl.a. på grund af ny teknik, der er nødvendig, på grund af at de skal have flere dyr, på grund af at de skal have større arealer, når de skal have flere dyr for at kunne leve op til kravene om ikke-nitratforurening og lignende, altså leve op til kravene om, at det skal være harmoniske brug.

Samtidig har landbruget nogle kapitalforhold, der er anderledes end i andre erhverv. Der er en langsom kapitalomsætning: det tager nu engang sin tid, fra en gris bliver født, til den bliver spist i Japan. Landbruget har andre forhold på den måde, at kapitalen pr. arbejdsplads i landbruget er langt større end i industrien, og det skal ses i sammenhæng med en langsom omsætning. Og så har landbruget heller ikke muligheder for at tage aktiekapital ind til at finansiere sig, fordi landbrug som bekendt ikke kan drives i aktieselskabsform, og det betyder, at de ikke kan få en ansvarlig kapital, der ikke skal forrentes i de vanskelige indkøringsår, men som kan vente med sit afkast til senere. Landbruget har altså nogle anderledes forhold end så mange andre erhverv, men det er et vigtigt erhverv for os, og så må vi så prøve at se, om vi kan skabe nogle finansieringsmuligheder, der passer til landbrugets vilkår.

Vi har samtidig i socialdemokratiet et ønske om, at strukturen i landbruget fortsat skal være sådan, at der kan være mange familiebrug af mange forskellige størrelser, som folk kan leve af, og at det ikke kun skal være velhavere, der har råd til at købe landbrug. Det fører os frem til, at vi må prøve at se, om vi kan finde nogle finansieringsformer. Hvis det ikke lykkes folketinget og de politiske partier at få lavet nogle nye finansieringsformer, så tror jeg, at dansk landbrug

ender med aktieselskabsformen, og at det bliver aktieselskaber, der skal skaffe den nødvendige kapital til landbruget, og så vil jeg spørge: ønsker regeringen det, eller er det det, partiet venstre f.eks. gerne ser?

Hvis man ikke vil give store statstilskud til landbruget, og det vil venstre jo ikke, kan vi forstå, så er der, som også en taler har nævnt, kun én måde tilbage at nedsætte renten på, så den passer til landbrugets forhold, og det er at lave en indeksering eller at sige, at renten kan blive lavere, mod at noget af værdistigningen afleveres.

Det er da også begyndt at gå op for venstrefolk. Således har vi kunnet se, at et tidligere medlem af folketinget, der ikke just hørte til folketingets venstrefløj, nemlig hr. Anders Poulsen, der er landskonsulent i driftsøkonomi ved landskontoret i Viby, har sagt – og det står den 10. januar i Landbrugsmagasinet fra i år – at så må man afgive noget af værdistigningen på en del af landbrugsejendommen for at få en lavere rente. Det er altså hr. Anders Poulsen, der herinde jo ikke var på det yderste venstre, der mener, at det faktisk er den eneste måde, man kan klare landbrugets finansieringsformer på, og det er det, vi har indarbejdet i dette forslag. Så jeg tror også, at der selv i venstre er ting, der er begyndt at ændre sig, og at man kan se, at det finansieringsforslag, som vi andre kommer med, kan være med til at lette generatiónsskiftet, gøre det muligt også for ikke-velhavere at købe landbrug, gøre det lettere at købe tillægsjord og måske også være med til at løse nogle af de gældsombytningsproblemer, der er.

Det forslag, som vi fremlægger, er som sagt udarbejdet af husmandsforeningernes strukturudvalg. Siden forslaget er fremkommet, har f.eks. en så væsentlig del af jordbrugserhvervet som gartnerne udtalt sig meget positivt om forslaget. Jeg kan i øvrigt sige, at Landboudom deltog i arbejdet med forslagets udarbejdelse.

Med hensyn til landbrugsministerens bemærkninger skal jeg ikke sige så meget. Landbrugsministeren siger, at det er kompliceret. Ja, det kan man måske nok sige, men i det omfang det gennemføres som en enhedsprioritering, tror jeg egentlig ikke, det er så kompliceret, for så får folk et lån ét sted og kan så tale med deres konsulenter og deres

[Bjørn Westh]

långivere om, hvordan lånet bedst kan tilpasses til deres ejendom.

Landbrugsministeren siger også, at der er stor usikkerhed, og at landmanden vil komme til at betale en risikopræmie for det usikkerhedsmoment, der er i en indeksobligation. Heroverfor har jeg påpeget, at så må der jo være en endnu større usikkerhed på papirer, der overhovedet ikke har nogen indeksering, og at den risikopræmie betaler landbruget så allerede i dag.

Landbrugsministeren siger, at der er ikke brug for yderligere gældsætning i landbruget. Der er ikke her tale om yderligere gældsætning, der er tale om at betale sin gæld på en anden måde, som flere vil kunne overkomme, og derfor er det forkert at tale om yderligere gældsætning. Det er rigtigt, at vi sætter grænsen for optagelse af de faste lån op fra 70 til 75 pct., men det er jo bare at give landmanden en større frihed og ikke at give ham en større gæld. Han kan lade være med at udnytte den.

Så mener landbrugsministeren i øvrigt, at han kan påpege en fejl i udvalgsrapporten. Han siger, at der står, at man nedsætte renten fra 20 til 10 pct., og det er ikke rigtigt. I udvalgsrapporten angives det kun, at renter og afdrag ofte har været op imod 20 pct., og at det er målet for udvalgsarbejdet at sænke renten til 10 pct. Det skal forstås på den måde, at man arbejder på at skabe en halvering af de nuværende ydelser, og det er stort set også lykkedes med forslaget at opnå en halvering af de ydelser, der betales nu. Refinansiering, siger man, skal kræve samtykke fra efterstående panthaver. Hertil vil jeg gerne sige, at jeg mener, at man i landbrugsfinansiering har hæftet sig meget ved, om der var pantsikkerhed, og det har været en ulykke for landbruget, at landmænd, hvis de bare har pantsikkerhed, har kunnet få lån, også selv om der ikke var økonomi i bedriften. Det er sikkert rigtigt, at dette forslag vil betyde, at man vil vurdere, om der er økonomi i den pågældende bedrift, om landmanden simpelt hen har overskud på det arbejde, han præsterer på bedriften, inden man vil give ham nogle ekstra kreditter. Men det tror jeg kun er sundt, både for kreditgiverne og for landmændene. De store tab, vi har set i pengeinstitutterne, og de mange tvangsauktioner og gældssaneringsager i landbruget tyder i hvert fald på, at man på et tidligere tids-

punkt skulle have haft en mere produktionsorienteret vurdering af landmandsbedriften, og at det sådan set kun ville være meget sundt.

Jeg er glad for, at det her i folketinget har vist sig, at der er et flertal, der vil sørge for, at dette forslag bliver ordentligt gennemarbejdet. Vi mener, vi får den bedste diskussion af forslaget, hvis det er gennemarbejdet i egentlig lovform, og derfor vil vi meget gerne have udvalgsarbejdet vedrørende beslutningsforslaget gennemført hurtigt, sådan at man kan give regeringen rimelig tid til at lave et ordentligt gennemarbejdet lovforslag, hvor den i detaljer kan redegøre for konsekvenserne og sammenhængene i dette lovforslag med andre lovforslag. Jeg foreslår, at vi så får en gennemgribende debat, når vi får det lovforslag. Men det må stadig væk være socialdemokratiets mål, at denne lovgivning kan vedtages i indeværende folketingssamling.

Boligministeren (Bollmann):

Hr. Bjørn Westh bad mig bekræfte, at indekssystemet har været en fordel for boligsektoren, og det vil jeg gerne bekræfte, men jeg synes, hr. Bjørn Westh skal være opmærksom på, at det kun er for en del af boligsektoren.

Hvis man går tilbage og prøver at huske, så var det jo sådan, at den støttede del af boligsektoren fik obligatoriske ordninger, mens resten fik frivillige ordninger. Ser vi på, hvad der er sket siden da, kan vi konstatere, at det er minimalt, hvad man har brugt af frivillige ordninger.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge hr. Bjørn Westh, om der er noget, jeg har misforstået ved det forslag, der nu ligger her. Jeg har opfattet det som et tilbud til landbruget, men hvis det skal virke på samme måde som de obligatoriske ordninger, vi kender inden for boligsektoren, er det vist noget, man har glemt at skrive i forslaget, og det vil jeg gerne have oplyst.

Jeg synes også – og det troede jeg egentlig hr. Bjørn Westh var klar over – at det er meget, meget let, eller måske endda letsindigt, at sammenligne den støttede boligsektor med hele landbrugssektoren. Jeg tror, det er overflødigt. Jeg går ud fra, hr. Bjørn Westh kender så meget til landbruget og til boligsektoren, at han ved, at man ikke uden videre kan

[Boligministeren]

sætte lighedstegn mellem de to sektorer. Selv om indekssystemet har været en fordel for en del af boligsektoren, kan man derfor ikke uden videre sige, at det vil have den samme positive virkning generelt for landbrugssektoren.

Beslutningsforslaget nævner enhedsprioritering, og jeg vil gerne spørge hr. Bjørn Westh: er det en ny tendens, er det en ny linje i socialdemokratiet, er det begyndelsen til, at man skal gennemføre enhedsprioritering overalt, at man vil afskaffe specialinstitutionerne? Det synes jeg kunne være interessant at få belyst fra socialdemokratiet.

Må jeg så sige til VS, at det var et meget spændende indlæg, der blev holdt. Først siger man, at man gerne vil støtte beslutningsforslaget, men i beslutningsforslaget er der nedlagt nogle forudsætninger. Bagefter siger man, at de forudsætninger kan man under ingen omstændigheder gå ind på. Det er selvfølgelig VS' ret at mene sådan, men jeg vil gerne betro VS' ordfører, at jeg kun kan opfatte det som beskæftigelsesforanstaltninger for landbrugs- og boligministeriet, hvis man holder fast på den holdning.

Må jeg sige til allersidst, for at der ikke skal være tvivl, at jeg selvfølgelig er enig med landbrugsministeren i de betæneligheder, han har gjort rede for.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Det var jo interessant. Så kan jeg forstå, at boligministeren tilhører det mindretal i centrum-demokraternes folketingsgruppe, der går imod dette forslag.

Partiet venstre var, så vidt jeg husker, meget imod indekstanken, også til det støttede byggeri, da vi talte om den, og argumenterede ivrigt imod den, lige så ivrigt som mod dette her, og det var derfor, jeg nævnte det som eksempel før. Der fik vi gennemført indeksfinansiering, og det viste sig at være til fordel både for lejerne og for staten. Venstre havde altså en forkert opfattelse af det, og det er også det, jeg mener de har i dette tilfælde.

Vi mener, at dette skal være et tilbud, og det er også derfor, vi er lidt forundrede over den store opstandelse, det vækker i de liberale partier, at landmændene virkelig skal have chance for at vælge noget andet end det sæd-

vanlige. Men det er åbenbart ud fra den liberale holdning, man siger nej til, at landmændene selv må vælge mellem forskellige typer.

Vi har ikke med dette forslag taget stilling til enhedsprioritering som sådan, men vi har sagt, at det i dette forslag vil være rimeligt med en enhedsprioritering. Så kunne det måske være en slags forsøg, så man kunne se, om det var rigtigt at have en enhedsprioriteringsordning i det hele taget. Så vidt jeg husker, har jeg fået refereret, at der i landboforeningernes bestyrelse har været en afstemning om dette her, hvor det stod fifty-fifty. En meget stor del af landbruget ønsker faktisk en enhedsprioritering, og så kunne vi jo prøve det på dette område. Regeringen synes jo, det er rart med forsøg, så lad os se, om det kunne være en fornuftig ting på dette område, og så på den baggrund vurdere, om det er noget, man skal indføre andre steder.

Med hensyn til parcelhuse og indeks skal jeg sige, at der jo ikke gælder helt de samme vilkår for et landbrug, for en erhvervsvirksomhed og for et parcelhus. Der gælder f.eks. nogle andre afskrivningsregler for landbrug, og det samme gælder i øvrigt vores forslag om en virksomhedsbeskatning, hvor vi siger, at et landbrug kan vælge at lade sig beskatte, som om det var et aktieselskab, og jeg synes, det passer meget godt ind i vores finansieringsforslag.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil blot sige til boligministeren, at det jo ikke er op til VS, men til socialdemokratiet, SF og de radikale, om dette her skal være beskæftigelsesterapi for embedsmændene i landbrugsministeriet eller ej.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Jeg har nogle generelle kommentarer, ikke til de enkelte ordførere – det er jo ikke min opgave i dag – men vedrørende spørgsmålet om selve landbruget. Jeg synes, at man ligesom taler forbi hinanden i denne debat. Det er, ligesom man vil fremstille det fra forslagsstillernes side, som om landbrugets problemer kan løses ved indekslån, og det er jo ikke det, der er sagen, for hvad er årsagen til, at landbruget ikke kan klare sin gæld? Er det, fordi det er for dårligt finansieret, eller

[Landbrugsministeren]

er det, fordi indtjeningen er for lille eller omkostningerne for store?

Til de ordførere, der siger, at vi bliver nødt til at have en finansieringsreform, således at unge landmænd kan komme i gang uden at have en guldklump i lommen, må jeg sige i sandhedens interesse, at der er intet land i denne verden, der har så gunstige finansieringsformer for unge landmænd, som Danmark har. Der er intet sted, hvor man kan gå i gang med landbrugsbedrift på så gode vilkår som her. Det er ikke et spørgsmål om finansiering.

Nej, problemet er, hvordan man kan få ejendommene til at give et tilstrækkeligt afkast til den gæld, man har mulighed for at stifte. Det er det, der har været landbrugets store problem. Man har i folketinget været villig til at finde finansieringsformer. Man havde 45 pct. til kreditten før, så hævede man realkreditten til 70 pct., og som også hr. Bjørn Westh sagde, er det måske ikke så heldigt, at man får denne store realkreditbyrde. Det er måske godt at have en begrænsning, således at man ikke kan stifte gæld i det uendelige. Vi er enige om, at det kan være en risiko, men jeg synes ikke, man skal gå og sige, at det ikke er muligt for unge landmænd at tage fat. Det er det land i Europa, hvor unge landmænd har lettest ved at komme i gang.

I Holland vil jeg garantere for at unge landmænd overhovedet ikke kan komme i gang, medmindre de virkelig har en familie, der kautionerer, bag ved sig.

Hr. Bjørn Westh spørger, hvad regeringen vil gøre for landbruget. Hertil vil jeg gerne sige: hvad har regeringen gjort for landbruget? Jeg kan jo sige, at vi har lavet omkostningssænkningen i 1984; socialdemokratiet har været med til at stemme for noget af det. Vi udbetaler et tilskud, mere end 730 mill. kr. i 1984 og mere end 650 mill. kr. i 1985; det er direkte tilskud. Jeg behøver ikke nævne, hvor meget der blev udbetalt i den socialdemokratiske tid, men det var betydelig mindre. Jeg taler ikke om den negative indkomstskat, men om rentelettelse. Den økonomiske politik har medført en rentelettelse for landbruget på mellem 450 og 500 mill. kr. pr. år. Afdæmpningen af lønstigningstakten ligger også på omkring 500 mill. kr. på årsbasis. Se, det er jo de omkostninger, der tynger landbruget, og det er dér, vi skal sætte ind.

Nu kan I se, hvor meget dette her ville give, hvis det blev gennemført og staten gav tilskud med et provenutab på 60 mill. kr. pr. milliard. Hvor meget skal ombyttes, er det 3, 5 eller 10 mia kr.? Hvis det nu er 10 mia kr., der skal ombyttes, bliver der 500 mill. kr. i provenutab for staten. Er socialdemokratiet så parat til at foreslå besparelser på andre områder, således at de 500 mill. kr. kan komme ind?

For se, sandheden er, at penge har penges pris. Disse indekslån kan ikke få nogen effekt, medmindre der ligger statssubsidier i det, og man kan så overveje, hvis renten er for høj, om det ikke var nemmere i så fald at subsidiere renten på almindelig vis. Det er jo det, vi har gjort hidtil, vi har finansieret renten. Vi erkender, at rentetilskuddene til landbruget var nødvendige, fordi renten var for høj. Man kommer ikke uden om, at indekslæneordningens effekt ligger i, om man kan få den fri af realrenteskatten. Det er så et spørgsmål, som der åbenbart skal forhandles om, for det kræver jo en genforhandling af forliget, før det kan finde sted.

Til sidst skal jeg bare sige til hr. Arne Bjerregaard, der sagde, at politikerne kan bestemme udviklingen i landbruget: ja, det tror politikerne! Det er egentlig interessant at se, hvad der er sket fra 1970, hvor vi begyndte at have strukturudviklingen. I 1973 strammer vi lovgivningen, i 1978 strammer vi lovgivningen. Alligevel er der forsvundet 45.000 landbrug på den tid, til trods for at der altid har været et solidt flertal i folketinget for, at man skulle undgå, at landbrugsejendomme forsvandt. Så koncentration og mindre landejendomme og ejendommers forsvinden kan politikerne ikke forhindre. De kan forhale den, men udviklingen kan lovgivning ikke forhindre. Det var bare sådan en almindelig betragtning.

Men lad os nu se på udvalgsarbejdet om beslutningsforslaget. Der er stadig væk nogle uopklarede problemer i beslutningsforslaget, og dem er udvalget velkommen til at spørge om. Så skal vi give de svar, vi kan finde frem til, så hurtigt som muligt.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Lad mig først sige til landbrugsministeren, at vi, da vi kom i fællesmarkedet, overhove-

[Arne Bjerregaard]

det ikke lavede nogen lovgivning, og det var netop fejlen. Vi var i al fald nogle stykker, der sagde, at nu måtte man i dette land lave en lovgivning, som sikrede landbruget fremover og sikrede landbruget også på danske hænder. Det sidste sikrede man, men man sikrede ikke en lovgivning, der sørgede for en kontinuerlig udvikling i landbruget, og ved ikke at gøre det sikrede man, som nogle af os også sagde, allerede dengang den kriseudvikling, som kom sidst i 1970'erne. Den kunne man forudse allerede på et tidligere tidspunkt, men man ville ikke lovgive. Vi lovgav ikke, før det var for sent, og det er altid vores problem.

Spørgsmålet om provenutab kan jeg ikke rigtig forstå. Derfor vil jeg gerne i min uforstand have en forklaring. For vi mister jo noget, hvis vi nu siger, at der ikke skal betales realrenter af det, man investerer. Men så vidt jeg ved, betaler ikke ret mange landmænd ret meget i skat og har ikke gjort det i mange år. Hvis man nu får denne gunstige finansieringsform, hvis man ombytter osv., får man en skatteevne, og så vidt jeg kan se, vil man af det, man ombytter, betale en større del i forhold til den realrentebeskatning, man i øvrigt skulle betale, og så vidt jeg kan regne ud, må man i al fald få tre gange så meget ind til staten, som hvis man ophæver realrenteskatten og får indtægten hos landmanden.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Landbrugsministeren siger, at der er ingen steder i verden, der har så gunstige finansieringsformer for unge landmænd som Danmark. Det var rart at få det at vide. Nu har vi endelig fået forklaringen på, hvorfor venstre går ind for, at vi skal skære ned i loven om yngre landmænd, og at vi skal tage de besparelser. Den herre, der sidder i formandsædet i dag, hr. Povl Brøndsted, sagde forleden dag til mig på et møde, at det var en meget stor fejltagelse, der var sket med det forslag, men nu har vi da fået forklaringen på det.

Indekslåne her vil betyde, at der, når det går skidt for landbruget, ville være tale om et vist provenutab for staten. Men når det går godt for landbruget og der er en skatteevne, vil provenutabet ikke blive ret stort,

fordi så vil landmændene, hvis de ikke har haft indeksslån, have haft rentefradragsretten og have kunnet udnytte rentefradragsretten. Det vil sige, at dette her egentlig passer meget godt med konjunkturerne. Det er rigtigt, at staten kommer til at give lidt tilskud, når det går skidt og landbruget trænger til det; når det går godt, så koster det ikke staten noget, og så passer pengene egentlig meget fint.

Der er jo ikke noget, der er så dyrt for landmændene som den tillægsbelåning, de i dag rent faktisk foretager. Når de har siddet på ejendommen i nogle år og der er blevet lidt friværdi, og når kassekreditten er blevet for stor henne i grovvarerhandelen eller i sparekassen, så bliver de jo spurgt, om de ikke kan tage et kreditforeningslån hjem til at nedbringe deres kassekredit med. Så skal de hen at tigge om det, og de skal betale dyrt for at få det tinglyst, og det gør det meget vanskeligt og dyrere for landmændene at klare deres daglige økonomi. Også på den måde er vores forslag bedre.

Stavad (S):

Landbrugsministeren siger, at det ikke er et spørgsmål om finansiering, når vi taler om problemer i landbruget. Det, jeg synes er mest påtrængende, mest interessant, det er problemerne i forbindelse med at kunne etablere sig på nogle rimelige vilkår. Selvfølgelig har gældsombytningsituationen også en interesse, men når vi taler om den fremtidige struktur, når vi taler om, hvordan vi skal sikre, at landbruget kan overleve med mange brug af en rimelig størrelse i stedet for de meget store brug, sådan at vi undgår aktieselskaber i landbruget, så mener jeg, det er etableringssituationen, som er absolut afgørende, og dér betyder finansieringen fantastisk meget.

Jeg forstår ikke, at det ikke gør indtryk på landbrugsministeren, at det ikke bare er noget, som et antal partier herinde i Folketinget har bedt om at få, men at det faktisk er et forslag, som er udarbejdet, og som er ønsket af husmændene. Det er et forslag, som Landboungdommen, altså de, der repræsenterer de unge landmænd, har været med til at udarbejde, og som er støttet af gartnerne. Altså kan vi konstatere, at der i brede dele af landbruget er en interesse og et ønske om det her,

[Stavad]

og derfor er det for mig uforståeligt, at landbrugsministeren som den liberalist, han i festtaler påstår han er, ikke siger, at denne mulighed ikke skal fratages nogen, og at uanset om landbrugsministeren mener, at det er den rigtige måde at gøre det på eller ej, så kan landbrugsministeren konstatere, at store dele af erhvervet har bedt om at få denne løsning.

Derfor håber jeg, at landbrugsministeren på en positiv måde vil være med til at løse dette spørgsmål. Jeg havde håbet på det i foråret, da vi i stedet for kom med en dagsorden, der trak noget ned over hovedet på landbrugsministeren. Jeg skal ikke referere, hvordan forhandlingerne er gået, men jeg kan referere så meget, at de ting, der har været diskuteret, er diskuteret på grundlag af udspil fra oppositionen og ikke på grundlag af udspil fra regeringen.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Man må jo sige, at hr. Stavad sandelig tager munden fuld! Det er næsten, som om hele landbrugserhvervet står uden for Christiansborg og beder om at få denne lovgivning gennemført.

Det får mig til at understrege, hvad jeg sagde i mit første indlæg, nemlig at det jo har været muligt hidtil i forbindelse med nyinvesteringer på en del af investeringsområdet for landbrugets vedkommende. Jeg ved ikke, om der er meget mere end 10 landmænd, der hidtil har benyttet sig af muligheden.

Så kom jeg til at tænke på, at hr. Stavad i sit første indlæg nærmest forarget og indigneret spurgte, og han kiggede bl.a. på mig: er det meningen, at landmændene skal være bestyrere for pensionskasserne? Ja, det vil de blive, hvis dette forslag bliver gennemført, for jeg går ud fra, at hr. Stavad forestiller sig, at det netop i særlig grad vil være pensionskasserne, der måske vil være købere til disse indeksobligationer. Og eftersom landmændene jo efterhånden skal afgive en del af værdistigningen eller en del af ejendommens værdi, vil landmændene med dette forslag ad åre blive bestyrere bl.a. for pensionskasserne. Den udvikling bryder vi os ikke om.

Rønholt (KF):

Blot et enkelt lille spørgsmål til en af forslagsstillerne: opstår der ikke en vis interessekonflikt, når man i dette beslutningsforslag finder en finansieringsreform frem, som betyder, at investorer eller købere af disse papirer bliver fritaget for den skattefri kursavance, og så i næste forslag, beslutningsforslag nr. B 60, netop fremsætter forslag om at ændre denne praksis?

Gade (SF):

Jeg synes, det var et spændende og interessant indlæg, hr. Arne Bjerregaard kom med, også fordi det var så klart beskrivende med hensyn til de valgmuligheder, man har i forbindelse med landbrugspolitikken. Det var en helt rigtig betragtning fra hr. Arne Bjerregaards side, når han påpegede, at de år, hvor det gik let og smertefrit, og hvor landbruget levede af værdistigningen, hænger sammen med de år, hvor også effektive og dygtige landbrug og landmænd kommer til at gå konkurs, og at det er realiteten i det finansieringssystem, vi har i dag, at disse problemer er indbygget i den. Det vil en fortsættelse af dette system i fremtiden også vise.

Valget står imellem en udvikling, hvor vi siger »aktieselskabsejerformer« eller en anden udvikling. I den forbindelse synes jeg det er bemærkelsesværdigt at vi har en regering, som nu har vist, at den er uenig – det er da i sig selv godt, at der altså er nogle, der er uenige med venstre og konservative i regeringen. Men det betyder jo også, at hele dette område dalrer, at der ingenting sker. Der er aviser, der har bragt store kronikker og artikler i disse dage og i det sidste halve år om de store udfordringer, som landbruget står over for. Jeg skal nævne spørgsmålet om EF og priser, jeg skal nævne ny teknologi, jeg skal nævne miljø, jeg skal nævne behovet for at få nye ind i landbruget. Men hvor har vi så venstre og konservative, de to gamle bærere af landbruget politisk herinde? De ved ikke, hvad de vil, eller også ved de, hvad de vil, men tør ikke sige, hvad de vil. Det er de to muligheder.

Hvis det er det sidste, der gælder, er det, fordi venstre ligesom de konservative ønsker en udvikling, hvor man kun satser på egenkapital erhvervet på den måde, som markedet nu vil give mulighed for. Det vil altså

[Gade]

sige, at man på et tidspunkt kommer til at åbne for aktieselskaber; ellers vil man en udviklingslinje, der ligner den, som dette forslag er begyndelsen på.

Jeg skal sige til hr. Arne Bjerregaard, at jeg er helt enig i, at det er ikke nok, men det er dog en begyndelse, og det er derfor, SF står bag det. Det skal jeg også sige til VS, og jeg vil håbe, at VS under udvalgsarbejdet får forståelse for, at hvis man vedtager det her, betyder det et brud med den nuværende linje, og det er et nødvendigt brud, hvis vi skal få den udvikling i landbruget, som går ud på, at strukturudviklingen skal indpasses i vore ønsker om en bred bosætning på landet.

Må jeg svare hr. Rønholt – det var vist et spørgsmål til mig – vedrørende modsætningen imellem dette forslag og det næste. SFs indsats i husmandsforeningernes strukturudvalg har vi opfattet som en politisk forhandling, og det er et kompromis, vi har indgået, og dér har vi altså også slået et par knuder på os selv, bl.a. i henseende til det spørgsmål, som hr. Rønholt rejste. Det er et kompromis, vi står ved.

Larsen-Ledet (RV):

Hvad er det, hele vores debat handler om? Den handler bl.a. om mange landmandsfamilier, som er i farezonen. Der er her et oplæg, som kan hjælpe mange landmænd, som ikke er ultimativt, men som der kan snakkes om. Det må jeg bede regeringspartierne lægge mærke til. Jeg kan ikke forestille mig, vi kommer i den situation, at regeringspartierne ikke vil være med til at skabe en lovgivning om en ny finansieringsform, som er et tilbud, som er en mulighed, man kan vælge, hvis man skønner, det er rigtigt for én, og kan lade ligge, hvis ikke man ønsker det. Gartnerforeningerne anbefaler både tankegang og principper i forslaget. Mange landmænd rundt omkring venter, at der sker noget.

Vores struktur i landbruget er i farezonen, udviklingen kan let medføre enorme koncentrationer, og konsekvenserne deraf for bosætningen i landområderne er alvorlige. Vi kan opleve et opbrud, som får store samfundsmæssige og menneskelige omkostninger. Et instrument til at modvirke det er bl.a. dette forslag og en ændring af landbrugsloven.

Så siger landbrugsministeren, at der ikke er nogen steder, det er så let at starte for un-

ge landmænd som i Danmark. Det er muligt, men vilkårene er umenneskelige. Jeg kunne nævne masser af eksempler: 40 tdr. land, 70 kreaturer, en kone, der er under uddannelse, små børn, og den nyetablerede, der er nødt til at arbejde ude for at tjene 70.000 kr. om året – det er hverdagen for mange nyetablerede, fordi de afdrag og ydelser, familien skal præstere, er så enorme. Landmanden gør det ikke af lyst; han gør det, fordi det er nødvendigt.

Endelig vil jeg sige følgende til regeringspartierne – og det kan man tage til efterretning eller lade være, som man vil –: dette er alvor for det radikale venstre; det er noget, vi lægger overordentlig vægt på at man beskæftiger sig med, og jeg appellerer endnu en gang til regeringspartierne om at skrive sig det bag øret, at det ikke er nogen ligegyldig ting for os, at det ikke er noget, hvor vi bare kan lade 5 og 7 være lige; det er noget, der er vigtigt for det radikale venstre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 60:

Forslag til folketingsbeslutning om en skattereform.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.
(Fremsat 15/1 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for skatter og afgifter (Foighel):